

Utökning av naturreservatet Hallaböke i Älmhults kommun

Beslut

Länsstyrelsen i Kronobergs län utökar naturreservatet Hallaböke på så sätt att gränsen för naturreservatet nu ska vara den gräns som anges i bifogad karta, bilaga 1.

Syftet med utökningen och skäl för beslutet ska vara detsamma som för det befintliga naturreservatet, se Länsstyrelsens beslut daterat den 20 februari 2019 med ärendenummer 511-5809-2017, bilaga 3. För att uppnå syftet med reservatet beslutar Länsstyrelsen att de föreskrifter som gäller för det befintliga naturreservatet ska gälla även för utökningen dock med tillägg av de undantag som anges i nästa stycke.

Föreskrifterna ska inte hindra:

- att gran får avverkas och köras ut inom områden markerade på beslutskartan. På fastigheten Hallaböke 4:1 gäller undantaget till och med år 2032, och inom övriga områden till och med år 2025.
- åkerbruk med jordbearbetning och odling av icke-vedartade grödor samt användning av stallgödsel på fastigheten Hallaböke 4:1. Trädgrenar som hänger ut över åker och utgör hinder för brukandet får tas ner och läggas på annan lämplig plats inom reservatet. Detsamma gäller träd eller grenar som fallit på åkermark. Sly som växer närmast åkermark får röjas och tas bort.
- rensning av befintliga åkerdiken med Länsstyrelsens tillstånd.
- att vattenledning till dammar på fastigheten Ulvberga 1:3 kan dras och underhållas genom reservatet om den är tillåten enligt bestämmelser om vattenverksamhet.

Länsstyrelsen fastställer bifogad skötselplan för hela naturreservatets långsiktiga vård, bilaga 2.

Skälen för beslutet

Skälen för beslutet är områdets prioriterade bevarandevärden, naturtyperna näringsfattig bokskog (9110), näringsrik bokskog (9130) och nordlig ädellövskog (9020), med skyddsvärda arter som lunglav, borkantlav och rosa lundlav, samt värden för rörligt friluftsliv. I området finns även naturtypen fuktäng (6410) i anslutning till Helge å. Bildandet av naturreservatet bedöms främja bevarandet av de utpekade värdena. Det aktuella området är ett relativt stort ädellövskogsområde i sluttningar ner mot Helge å. Området behöver skyddas mot avverkning och andra åtgärder som kan skada naturvärdena. Skogen är i behov av naturvårdsåtgärder då naturvärdena i nuläget hotas av att gran expanderar på bekostnad av lövträd och av att skogen riskerar att bli tätare och mindre variationsrik. Skötselåtgärder möjliggörs i och med att beslut om utökning av naturreservatet samt skötselplan för detsamma fattas.

Redogörelse för ärendet

Utredningen om områdesskydd i lövskogsområdet i Hallaböke initierades av att avverkningsanmälningar kom in till Skogsstyrelsen, bland annat på fastigheten Hallaböke 3:20. Ägaren till Hallaböke 3:20 hade önskemål om att beslut och bildande av naturreservat skulle fattas skyndsamt. Länsstyrelsen fattade därför den 20 februari 2019, ärendenummer 511-5809-2017, beslutet om bildande av naturreservatet Hallaböke inom del av fastigheten Hallaböke 3:20. Beslutet omfattade en areal om 13,6 hektar, se bilaga 3.

Därefter fortsatte Länsstyrelsen arbetet med naturreservatsbildning berörande flera fastigheter i hela lövskogsområdet längs med Helge å. Förhandling har skett med sju fastighetsägare och överenskommelser om intrångsersättning är klara med samtliga fastighetsägare.

I samband med utökningen av naturreservatet tecknas även ett naturvårdsavtal om 4,9 hektar på angränsande marker med ägaren till fastigheten Hallaböke 1:25. Naturvårdsavtalet och naturreservatet ingår i gemensam skötselplan.

Ärendets beredning

Förslaget till beslut och skötselplan skickades den 22 mars 2023 till sakägare som förelades att komma in med eventuella erinringar. Myndigheter, ideella föreningar med flera har samtidigt lämnats tillfälle att yttra sig över förslaget.

Synpunkter på förslaget till beslut

Älmhults kommun skriver i sitt yttrande att de är positiva till utökningen av naturreservatet och lämnar inga synpunkter. De anser att det är särskilt värdefullt att överenskommelser om intrångsersättning har träffats med fastighetsägarna innan förslag till utökning av naturreservatet har skickats på remiss.

Skogsstyrelsen framför att de ser positivt på att naturvärdena i området skyddas långsiktigt enligt presenterat underlag och tillstyrker förslaget till utökning av naturreservatet.

Anna-Maja Thorén, ägare till fastigheten Hallaböke 2:7, anser att förslaget i skötselplanen om att eventuellt anlägga en parkeringsplats vid vägens slut vid Helge å på fastigheten Hallaböke 2:7 inte är lämpligt eftersom vägen är mycket brant och man kan befara att fordon, särskilt husbilar, skulle fastna eller köra av vägen.

Länsstyrelsens bemötande av inkomna synpunkter

Länsstyrelsen justerar förslaget i skötselplanen angående parkeringsplats vid vägens slut vid Helge å på fastigheten Hallaböke 2:7.

I övrigt finner Länsstyrelsen ingen anledning att göra några ändringar utifrån de synpunkter som framförts på beslut och skötselplan.

Länsstyrelsens bedömning

Många växter och djur som naturligt förekommer i det svenska skogslandskapet är idag hotade. Flera av dem är beroende av gamla och grova träd eller multnande ved; företeelser som är ovanliga i den brukade skogen. Att på vissa platser skydda skogsområden från avverkning och att utföra skötsel för naturvårdsändamål förbättrar förutsättningarna för att hotade arter ska kunna finnas kvar och utveckla livskraftiga bestånd. Riksdagen har därför i miljömålet "Levande skogar" beslutat att mer skog ska skyddas som bland annat

naturreservat parallellt med frivilliga avsättningar som markägarna själva gör.

Hallaböke är ett större område med ädellövskog som bedöms ha stora naturvärden. Området består främst av bokskog men även annan lövskog i en sluttning ner mot Helge å. Skogsstyrelsen inventerade naturvärden i sin nyckelbiotopsinventering under 1990-talet. I det aktuella området avgränsades sju nyckelbiotoper och ett objekt med naturvärden. Länsstyrelsen lät 2004 göra en fördjupad inventering av naturvärden. Inventeringen visade att området har särskilt stora biologiska värden, främst av mossor och trädlevande lavar. Skogsstyrelsen har 2012 och 2017 beslutat om skydd av sju skogliga biotopskyddsområden varav sex ligger inom naturreservatet.

Området är en del av det större området "Helge å mellan Delary och Hallaböke" som är klassat som riksintresse för naturvärden enligt Naturvårdsverkets beslut den 7 februari 2000 (områdets ID-nummer är NO07052). Områden av riksintresse för natur- och kulturmiljövård eller friluftsliv ska enligt hushållningsbestämmelserna i 3 kap. 6 § miljöbalken skyddas mot åtgärder som kan påtagligt skada natur- eller kulturmiljön.

I länets naturvårdsprogram har området erhållit klass 1 i en tregradig skala, där klass 1 är det högsta värdet. Här anges att området har särskilt stora biologiska, landskapsmässiga och geologiska naturvärden med rikt fågelliv och växtliv av bland annat kärlväxter.

I östra delen ingår av arronderingsskäl en del av Helge å. Ån har inte varit skäl till att naturreservatet bildas men vattendraget och strandmiljöerna bidrar till den mosaik som tillsammans ger området höga naturvärden. Möckelnområdet, där denna del av Helge å ingår, har i arbetet med miljö kvalitetsmålet "Levande sjöar och vattendrag" pekats ut av Naturvårdsverket som särskilt värdefulla vatten.

Bevarandet av naturvärdena i området går inte att förena med skogsbruk eller exploatering. Genom att ett naturreservat inrättas kan ett långsiktigt skydd garanteras för de stora naturvärdena. Befintliga naturvärden gynnas därmed, och nya naturvärden kan skapas genom aktiva skötselåtgärder. Utan ett beslut om naturreservat riskeras naturvärdena gå förlorade genom avverkning eller avsaknad av skötselåtgärder.

Länsstyrelsen anser, vid en intresseprövning, att reservatsföreskrifternas utformning innebär en rimlig balans mellan de värden som ska skyddas och det intrång detta innebär för enskilds rätt att använda mark och vatten.

Avseende undantagen i föreskrifterna, som ska gälla för utökningen av naturreservatet, bedömer Länsstyrelsen att risken för negativ påverkan eller skada på naturvärdena är obefintlig. Vad gäller avverkningen av gran anser Länsstyrelsen att det är till fördel för naturvärdena.

Stengårdsgårdar och odlingsrösen utgör viktiga livsmiljöer, tillflyktsorter och spridningskorridorer för växt- och djurarter, men har minskat till följd av rationaliserad markanvändning. Biotoperna omfattas inte av det generella biotopskyddet när de ligger i skogsmark och bör därför skyddas genom reservatsföreskrifter.

Länsstyrelsen bedömer att jakt, i den utsträckning som den nu bedrivs i området, inte behöver begränsas eftersom det inte förväntas bli någon konkurrens mellan rörligt friluftsliv och jakt. Eftersom det finns ett särskilt uttalat syfte att gynna fågellivet ska dock fågeljakt förbjudas. I området finns värdefulla fågellokaler för arter beroende av mader och vattenområden i Helge å. Länsstyrelsen ser det som ett viktigt bevarandemål i naturreservatet att särskilt värna häckningsplatser och uppväxtmiljöer för dessa arter.

Beslutet följer regionala och nationella riktlinjer för prioritering av naturreservatsskydd och Sveriges internationella åtaganden om skydd av den biologiska mångfalden.

Länsstyrelsen bedömer att bildandet av naturreservatet bidrar till att uppfylla miljö kvalitetsmålen Levande skogar, Ett rikt växt- och djurliv samt Levande sjöar och vattendrag. Målen uppfylls genom att ett område om totalt 121,2 hektar skyddas och sköts i naturvårdande syfte.

Utökningen är förenlig med miljöbalkens mål i 1 kap. 1 § och bestämmelserna om hushållning med mark och vatten i 3 och 4 kap. miljöbalken.

I enlighet med vad som sägs i 4 och 5 §§ förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning, bedömer Länsstyrelsen att de föreslagna ordningsföreskrifterna enligt 7 kap. 30 §

miljöbalken innebär så begränsade kostnadsmässiga konsekvenser, samt andra konsekvenser, att det saknas skäl för en konsekvensutredning av regelgivningen.

Bestämmelser som beslutet grundas på

Bestämmelser om skydd för naturen finns i 7 kap. miljöbalken (MB) och förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. (FO).

Enligt 7 kap. 4 § MB får ett mark- eller vattenområde av Länsstyrelsen förklaras som naturreservat i syfte att bevara biologisk mångfald, vårda och bevara värdefulla naturmiljöer eller tillgodose behov av områden för friluftslivet. Ett område som behövs för att skydda, återställa eller nyskapa värdefulla naturmiljöer eller livsmiljöer för skyddsvärda arter får också förklaras som naturreservat.

Enligt 7 kap. 5 § MB ska i ett beslut om att bilda naturreservat anges de inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden som behövs för att uppnå syftet med reservatet (inskränkning i pågående markanvändning).

Om det behövs för att tillgodose syftet med ett naturreservat får Länsstyrelsen enligt 7 kap. 6 § MB förplikta ägare och innehavare av särskild rätt till fastighet att tåla att vissa för skyddet nödvändiga åtgärder utförs inom reservatet.

Föreskrifter om rätten att färdas och vistas inom ett naturreservat och om ordningen i övrigt inom området får meddelas av Länsstyrelsen enligt 7 kap. 30 § MB och 22 § FO, om det behövs för att tillgodose syftet med skyddet.

Länsstyrelsen ska enligt 3 § FO fastställa en skötselplan för reservatet. Planen anger de långsiktiga målen för skötseln av området och föreskriver vilka åtgärder som ska vidtas för att nå dessa mål.

Vid prövning av frågor om skydd av områden enligt 7 kap. MB ska enligt 25 § hänsyn tas även till enskilda intressen. En inskränkning i enskilds rätt att använda mark eller vatten som grundas på skyddsbestämmelse i detta kapitel får därför inte gå längre än vad som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses.

Uppgifter om naturreservatet

Tabell 1. Administrativa data. Arealer enligt Nationell Marktäckedata, (NMD).

Naturreservatets namn	Hallaböke
NVR-id	1124726
Län	Kronoberg
Kommun	Älmhult
Natura 2000-område	Området ingår inte i nätverket men kan komma att föreslås i framtiden.
Socken	Hallaryd
Lägesbeskrivning	4,5 km söder om Hallaryds kyrka och 20 km sydost om Älmhult
Centrumkoordinater	X 430684, Y: 6256569
Naturgeografisk region	11 Sydsvenska höglandets västdel
Huvudsaklig objektkategori	Ä, Ädellövskog
IUCN-kategori	IV, Habitat/Artskyddsområde
Fastigheter och ägarkategori	Brötan 1:16 Hallaböke 1:4 Hallaböke 1:21 Hallaböke 1:22 Hallaböke 1:20 Hallaböke 2:7 Hallaböke 4:1 Hallaböke 3:16 Hallaböke 1:26 Kornberga 1:3 Ulvberga 1:3 Samtliga fastigheter är privata
Servitut/rättigheter/ samfälligheter	Hallaböke S:1 -Vägar Brötan FS:1 -Samfällt fiske Ulvberga FS:1 -Samfällt fiske Officialservitut 07-HAL-23 -Färdselservitut Officialservitut 07-HAL-414 -Väg Officialservitut 07-HAL-419 -Vägar Avtalsservitut 07-IM2-74/10777.1 -Visst byggnadsförbund Avtalsservitut 0765IM-04/14224.1 - Kraftledning Ledningsrätt 0765-14/19.2 -Tele
Sakägare	Enligt bilaga 4
Areal	Totalareal: 121,2 hektar, varav 117,7 hektar landareal och 3,1 hektar vattenareal enligt NMD
Förvaltare	Länsstyrelsen i Kronobergs län

Beskrivning av området

Hallaböke är ett större område med ädellövskog på en östsluttning med bitvis kraftig lutning mellan Hallaböke by och Helge å. Hallaböke by med hus och mindre gårdar ligger utmed landsvägen som går i nordsydlig riktning mellan byarna Hallaryd och Kornberga i norr, samt Brötan och Visseltofta i söder. Området är beläget i södra delen av Kronobergs län, på gränsen till Skåne län, och är en av länets större sammanhängande ädellövskogar.

Hallaböke har stora biologiska, landskapsmässiga och geologiska naturvärden med ett rikt fågel- och växtliv av bland annat kärlväxter samt intressant lav- och mossflora. Området har också stora friluftslivsvärden. Särskilt värdefullt är det genom sin kombination av gammal ädellövskog i omväxlande torra och fuktiga miljöer med ett stort inslag av källmiljöer. Vid inventering har många ovanliga arter hittats, där de flesta är knutna till de gamla lövskogsmiljöerna med bestånd av bokskog, och då främst till de gamla, senvuxna och/eller grova träden. Bok är det vanligaste trädslaget, men även ek, avenbok, ask, alm, al och andra trädslag förekommer.

De många stenmurarna och odlingsrösen, samt delar av skogsstrukturen, tyder på att området tidigare varit tämligen öppet med trädklädda betesmarker samt ängar i de blöta delarna. Närheten till Helge å med dess vattenområden och kringliggande öppna fuktängar bidrar också till att höja naturvärdena.

Två mindre bäckar i den sydliga delen rinner samman i ett alkärr. De skogbevuxna bäckmiljöerna med klibbal, ask och alm utgör mycket värdefulla fuktiga miljöer. Här finns en särskilt rik mossflora med flera ovanliga arter, men även en skyddsvärd lav- och kärlväxtflora.

Naturreseptatet innehåller också barrsumpskog i norra delen samt områden med utvecklingsmark där gran ska avverkas för att ge plats åt ytterligare områden med lövskog.

Förutom de öppna markerna kring Helge å finns ett antal mindre åkrar samt några intressanta betesmarker i norra delen med bland annat riklig förekomst av granspira. Även orkidén Jungfru Marie nycklar växer här. I närheten av området, i fuktängar på den andra sidan av Helge å, finns den starkt hotade klockgentianan.

I Helge å finns en stor mångfald av biotoper och arter, och vattendraget räknas till en av länets artrikaste limniska miljöer.

Kungörelse

Länsstyrelsen kungör detta beslut i vår författningssamling. Vi för också in kungörelse om beslutet i ortstidning i enlighet med 27 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. I detta fall för vi in kungörelsen i tidningarna Smålandsposten och Smålänningen. Sakägare ska anses ha fått del av beslutet den dag kungörelsen är införd i tidningen. Beslutet i sin helhet finns tillgängligt på Länsstyrelsen, Kungsgatan 8, Växjö och på Länsstyrelsens hemsida, www.lansstyrelsen.se/kronoberg.

Du kan överklaga beslutet

Se bilaga med överklagandehänvisning

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av länsråd Malin Almqvist med naturskyddshandläggare Love Eriksen som föredragande. I den slutliga handläggningen har också avdelningschef Maria Levin, enhetschef Maria Unell, naturvårdsförvaltare Emil Persson och länsjurist Saramaria Johansson medverkat.

Bilagor

1. Beslutskarta
2. Skötselplan
3. Beslut om bildande av naturreservatet Hallaböke den 20 februari 2019 med ärendenummer 511-5809-2017
4. Sakägareförteckning och sändlista
5. Överklagandehänvisning

Karta till beslut för naturreservatet Hallaböke i Älmhults kommun

Befintligt
naturreservat

Gran får
avverkas t.o.m.
2025

Gran får
avverkas t.o.m.
2032

0 100 200 400 m
© Länsstyrelsen, Lantmäteriet

